

Suscipiat Dominus

Efter at have mindet om, hvordan det har udviklet sig omkring anvendelsen af latin i Kirken, peger denne artikel på behovet for, at enkelte bønner og sange bliver genindlært på dette gamle fællessprog for den vestlige kirke

Af Erling Tiedemann

*Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram totiusque Ecclesiae suae sanctae.*¹

For en dreng i 3. klasse, der lærte at ministrere, var *Suscipiat*-bønnen erfaringsmæssigt et crux - for nu at blive i det latinske.² Mens det i reglen gik med trinbønnen og *Confiteor*,³ slog mange små ministranters tunge knude på sig selv, når de nåede til "ad utilitatem quoque nostram totiusque Ecclesiae suae sanctae" – indtil bønnen endelig blev så solidt indlært, at jeg for mit vedkommende stadig kan recitere den næsten i søvne, hvad der for så vidt ikke længere er til megen nytte, da jeg ikke regner med igen at få brug for den under messen.

Bønnebogen for ministranter var forsynet med angivelser af, hvad man skulle huske at gøre under messen: Blandt andet skulle den store messebog flyttes fra den ene side af alteret til den anden; der skulle ringes med klokken på de rigtige tidspunkter, som var vist i bønnebogen med små klokkeikoner, og endelig skulle vin- og vandkanderne administreres til rette tid og på rette måde.

Den lille ministrant forstod næppe den latin, som præsten læste op, og sikkert endnu mindre dybden af de mange symboler, som liturgien og paramenterne var spækket med. Men det gjorde ærligt talt ikke så meget, for han var alligevel engageret i dét at være med til at "læse messe", som det hed. Og for mange af os, der dengang var drenge, blev dét at ministrere en hovedvej til at knytte sig til Kirken og blive i den i de ungdomsår, hvor så meget andet trak den modsatte vej.

¹ Herren modtage offeret af dine hænder til sit navns lov og pris såvel som til vor og hele sin hellige kirkes tarv.

² Latin: *kors*. Udtrykket bruges om en tekst, der opbyder store vanskeligheder

³ "Jeg bekender", det første ord i den syndsbekendelse, der indgik i den såkaldte trinbøn, som præsten sammen med ministranterne bad neden for altertrinene – deraf navnet på bønnen, der ud over forskellige påkaldelser i alt væsentligt bestod af Davids Salme 43.

Hverdagsmesserne var helt igennem på latin, men om søndagen blev epistlen⁴ og evangeliet efterfølgende også læst op på dansk – hvad der fik nu længst afdøde generalvikar Ib H. Andersen til engang at spørge, til glæde for hvem den forudgående oplæsning på latin vel havde fundet sted. Som så mange andre kritiske spørgsmål til datidens liturgi blæste også svaret på pastor Andersens spørgsmål i vinden, og mange – men naturligvis ikke alle – drog et lettelsens suk, da messe på modersmålet begyndte at brede sig efter Andet Vatikankoncil.

"Begyndte at brede sig" er faktisk en meget god beskrivelse af, hvordan det udviklede sig, thi det er forkert at sige, at konciliet afskaffede latinen. Det gjorde konciliet bestemt ikke; det fastslog tværtimod, at brugen af det latinske sprog som udgangspunkt skulle bibeholdes i den latinske ritus.⁵ Men konciliet var helt klar over, at brugen af modersmålet kunne være til stor gavn for kirkefolket, når det drejede sig om messen, om sakramentsforvaltningen og om andre dele af liturgien. Derfor ville konciliet give modersmålet en større plads især ved læsninger og forklaringer, ved nogle bønner og ved sange – dog i overensstemmelse med nærmere regler herom.

Det blev overladt til biskopperne – eventuelt i samråd med biskopperne i naboområder med samme sprog – at bestemme, om og hvor meget modersmålet skulle bruges, men deres bestemmelser skulle godkendes, d.v.s. bekræftes af Vatikanet.⁶

Mens konciliet således – lidt forsigtigt – åbnede for en vis anvendelse af modersmål i messen, kom udviklingen rent faktisk til at forløbe nærmest i form af en bølge, der i langt de fleste sognemenigheder i løbet af kort tid skyllede den latinske messe væk og indførte messe på modersmålet.

Selv om princippet om sognemessen på modersmål utvivlsomt er kommet for at blive og heller ikke i nogen måde skal anfægtes af denne artikels forfatter, så må det erkendes, at denne hovedkulds gennemførelse ikke var uden omkostninger af både pastoral og liturgisk karakter.

Den ældre generation (og blandt andre de, der mentalitetsmæssigt tilhørte den ældre generation, skønt de fortsat var unge) følte sig tilsidesat og hægtet af, og bedre blev det i så henseende ikke af, at den gamle liturgi, der kun fandtes på latin, ikke længere måtte bruges.

Man kan heller ikke se væk fra, at alt for meget røg ud med det badevand, der skyllede latinen væk. Helt overset blev det tilsyneladende mange steder, at konciliet faktisk havde foreskrevet, at der skulle sørges for, at de troende også på latin kan sige og synge de faste dele af messen, der tilkommer dem: *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei* og *Pater Noster*.⁷

Dertil kom, at det mange steder slet ikke var muligt i løbet af ganske kort tid at få skabt oversættelser og musik på et kvalitetsniveau svarende til den gamle liturgis. Enkelte steder gennemførte utålmodige præster og menigheder, der ikke ville vente, til officielle tekster forelå, deres egne, ikke altid lige vellykkede eksperimenter.

Meget af det er historie nu, og mange ting er faldet på plads – bortset fra den detalje, at bispedømmet København som formodentligt det eneste i den udviklede del af verden stadig ikke har formået at have en trykt messebog med den nye liturgi på modersmålet.

Den alt for rigoristiske regel, der forbød at fejre messe efter den gamle, førkonciliære liturgi, blev heldigvis også opblødt af pave Johannes Paul II, der gjorde det muligt for biskopperne at tillade, at

⁴ Læsningen, der tit var fra et af Pauli breve (epistler), og som derfor blot kaldtes sådan, selv om den også kunne være hentet fra andre bøger i både GT og NT

⁵ Den latinske ritus står her i modsætning til den byzantinske ritus i de såkaldte østkirker, der fuldt ud er med i Den katolske Kirkes fællesskab, men som aldrig har haft latin som kirkesprog. Se i øvrigt koncilsteksten om liturgien, *Sacrosanctum Concilium*, 36, § 1. **Klik her** for at se denne del af dokumentet.

⁶ Sammesteds, 2-3. **Klik her** for at læse denne del af dokumentet.

⁷ Sammesteds, 54. **Klik her** for at læse denne del af teksten.

interesserede præster og lægfolk stadig kan fejre messe efter den gamle, såkaldte Pius V's liturgi.⁸ Enkelte røster har løftet sig med krav om, at ikke kun biskopperne, men enhver sognepræst skulle kunne tillade fejring af messen med denne liturgi. En sådan ændring ville mange steder næppe betyde så meget i praksis, så længe man blot holder fast ved, at hovedmesserne i et sogn fortsat skal følge den nye liturgi og i almindelighed foregå på modersmålet.

De liturgier, som i forbindelse med pave Johannes Pauls begravelse og indsættelsen af pave Benedikt samt på Verdensungdomsdagen i Köln samlede hundredtusinder af forskelligt modersmål, har imidlertid igen aktualiseret, hvor fatalt det er, at koncilets forskrift om, at de troende også bør kende og sammen kunne synge fx *Credo*, er gået i glemmebogen. Den katolske Kirke er en verdenskirke med en fælles tro, som den har behov for at kunne udtrykke under alle troendes deltagelse. Det var derfor meget ønskeligt, at der i de enkelte bispedømmer og sogne blev taget skridt til at få lært eller genlært nogle tekster og melodier, der kan gøre det muligt for os alle at forenes i sang og bøn.

Til de allerede nævnte (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei* og *Pater Noster*) kunne man føje i hvert fald *Gloria Patri*, Maria-bønnen *Ave Maria* og Maria-hymnerne *Salve Regina, Regina Coeli* og *O, sanctissima*. En messe, der helt gennemgående er på modersmålet, ændrer ikke karakter, fordi man fx en gang om måneden synger *Credo* eller *Pater Noster* på latin, ligesom *Ave Maria* er så let at lære udenad på latin, at en rosenkransgruppe sagtens kan bruge denne form og dermed endnu mere føle, at den beder sammen med hele den vesterlandske katolske Kirke.

Mens jeg altså ingen grund finder til, at nye generationer skal have besvær med at lære *Suscipiat Dominus*, kunne jeg afslutningsvis godt tilføje endnu en bøn, som det kunne være relevant, om vi alle kunne udenad på latin, nemlig *Confiteor*. Denne bekendelse i fællesskab af vore forsyndelser og indbyrdes stridigheder – også omkring anvendelsen af liturgier og sprog – kunne måske også medvirke til, at vi kom til at se lidt mere afslappet på tingene og lidt mere kærligt på hinanden.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

⁸ Afgørelsen *Ecclesia Dei* af 2. juli 1988. **Klik her** for at læse denne tekst (engelsk)